

Manuál testu přijetí ekologické odpovědnosti (dotazník PEO)

Práce ke zkoušce z Teorie psychodiagnostiky a psychometrie

Michal Šmolka

jednooborová psychologie Filozofické fakulty UK v Praze, 4. ročník, červenec 2007

Poděkování patří Mgr. Janu Krajhanzlovi, který vede na katedře psychologie FF UK výběrový seminář „Osobní vztah člověka k přírodě“, a který mi byl i při vytváření této metody na blízku s radou a vyjádřením podpory.

Michal Šmolka

Téma

Psychodiagnostickou metodu vypracovávanou pro předmět Teorie psychodiagnostiky a psychometrie jsem se rozhodl zaměřit tímto směrem, neboť jsem na katedře navštěvoval výběrový kurz „Osobní vztah člověka k přírodě“. Toto téma mne velmi zajímá.

Cílem testu PEO je určit, nakolik respondent přijímá ekologickou odpovědnost.

Důvodem pro jeho vytvoření bylo pro mne kromě výše zmíněného i vědomí, že se lidé zvláště v tomto směru snadno a rádi vzdávají odpovědnosti a mohou se blížit až k naučené bezmocnosti.

Vzhledem k tomu, že osobní vztah člověka k přírodě je psychologickou disciplínou s velmi krátkou historií, rozhodl jsem se k jejímu rozvoji přispět pokusem o vytvoření této metody.

Kdo je člověk přijímající ekologickou odpovědnost

Člověk přijímající ekologickou odpovědnost je vyhraněný ve svých názorech, postojích a zejména činech tak, že si je vědom jejich důsledků pro přírodu.

Z teoretického hlediska je toto jevem, který by měla zkoumat zejména sociální psychologie a má některé body společné s altruismem. Jedná se v podstatě o altruismus k přírodě.

Základní otázkou testu je, nakolik je jedinec ochoten jednat ekopříznivě, přestože naprostá většina lidí tak nejedná. Intervenující proměnnou je jistě uvědomování si důsledků své činnosti pro přírodu (tzv. vědomí ekologických souvislostí). Jedinec nemůže přijímat větší ekologickou odpovědnost, než kam sahá jeho vědomí souvislostí.¹

Další proměnnou jsou také obecné normy.²

Operacionalizace

Člověk přijímající ekologickou odpovědnost:

- se chová tak, že neškodí přírodě i v situacích, kdy ostatní ano
- uvědomuje si svou odpovědnost za stav přírody

---

¹ Příklad: Pokud jedinec nemá informaci, co udělá s přírodou jeden jeho let letadlem, nemůže přijmout ekologickou odpovědnost a případně se rozhodnou pro jinou formu dopravy.

² Obecné vědomí, že je například vyhazování odpadků do přírody špatné.

Na základě této operacionalizace jsem vytvořil čtrnáct tvrzení. Některá jsou formulována pozitivně, některá negativně. Patnácté tvrzení (položka 4) je míněna jako lži-skór.

Položky:

1. Každý člověk je spoluodpovědný za stav přírody.
2. Sleduji-li, jak se k přírodě chová většina lidí, snižuje to moji chuť se k přírodě chovat šetrně.
3. Z hlediska ochrany přírody platí: člověk jen těžko změní svět a druhé, zato může změnit svůj vlastní postoj a chování.
4. Nečiním nic, co by mělo špatný vliv na životní prostředí.
5. Dokud se o ochranu přírody nebude starat více lidí, nevidím velký smysl v tom, abych se choval/a ekologicky.
6. Kdyby mi někdo přesvědčivě dokázal, jak letecká doprava přispívá ke globálním změnám klimatu, v mých rozhodnutích cestovat letadlem by mě to neovlivnilo. Proč taky, když ostatní klidně létají?
7. Normální člověk nenesे žádnou odpovědnost za globální oteplování.
8. Má smysl chovat se šetrně k přírodě, nehledě na to, zda je devastována ostatními.
9. Pokud chceme, abychom my lidé byli šetrnější k životnímu prostředí, má smysl začít se změnou svého vlastního chování.
10. Nemá smysl čekat, až se politici rozhoupají k aktivnější ochraně přírody. Pokud by nám hrozila ekologická krize, snažit bychom se měli už teď každý sám.
11. I kdybych produkoval méně odpadů, v miliardách tun odpadů se nijak neprojeví. Takže nevidím žádný smysl v tom, abych se tím nějak sám za sebe zabýval.
12. Lidé by měli být sami aktivnější v hledání způsobů, jak mohou být šetrnější k přírodě.
13. Kdybych jedl maso, cítil bych se odpovědný za utrpení zvířat z velkochovů.
14. Nemá smysl chovat se k přírodě šetrněji než ostatní.
15. Pokud lidem něco vadí na tom, jak se ostatní chovají k přírodě nebo životnímu prostředí, měli by se změnou začít především sami u sebe.

Škálu ke skórování jsem použil sedmistupňovou. Nižší čísla znamenala souhlas s tvrzením (jednička souhlas nejvyšší intenzity), vyšší čísla nesouhlas (sedmička nesouhlas nejvyšší intenzity).

Musel jsem rozdělit pozitivně a negativně formulované tvrzení. Pozitivně jsou formulovány tvrzení 1), 3), 8), 9), 10), 12), 13), 15), negativně 2), 5), 6), 7), 11), 14). Vzhledem k tomu jsem po sebrání dat provedl operaci, kdy jsem označenou hodnotu u negativně formulovaných tvrzení odečetl od čísla 8 (1+7) a pro výpočet hrubého skóru pak využil ji.

Dalšími položkami testu jsou pohlaví, věk a vzdělání. Nepovinné položky zkoumají názor probanda na dotazník a jeho postoje k němu. Ty vypadají takto:

- a) Vyplnění dotazníku mi bylo
- b) příjemné 1 2 3 4 5 6 7 nepříjemné
- c) Otázky ve mně vyvolávaly: .....
- d) K tomuto dotazníku mne napadá: .....
- e) K těmto položkám se vrátím při návrhu testování validity.

Výběr vzorku

Vzhledem k omezeným časovým možnostem jsem zvolil oportunistický výběr. Jistě jsem tak zasáhl do reprezentativity sebraných údajů, ale vzhledem ke cvičným důvodům přípravy tohoto testu to nepovažuji za komplikující.

Nereprezentativní výběrový soubor čítal 44 respondentů – z toho 34 žen a 10 mužů. V naprosté převaze jsou vysokoškolsky vzdělaní či vzdělávající se respondenti. Absolventů či studentů VŠ(VOŠ) bylo v souboru 41, střední školu měli vystudovanou tři probandi (vzhledem k věku usuzuji, že již žádný z nich SŠ nestudoval). Naprostá většina respondentů studovala či měla vystudovanou humanitní vysokou školu. Největší zastoupení měli studenti či absolventi psychologie (cca 2/3 respondentů), dále byli mezi respondenty zejména studenti sociální práce a pedagogických fakult. Podařilo se mi postihnout velké věkové rozpětí a to od 21 do 61 let. Průměr věku byl 26,57 roku se standardní odchylkou 6,923, jeho medián činil 24 let.

Administrace

Test byl administrován dvěma způsoby. Byl probandům předkládán osobně a rozeslán emailovou poštou. Jsem si vědom, že tak mohlo dojít k jistému zkreslení dat zejména pro nemožnost standardního vyplňování formou emailu.

Instrukce

Instrukce vypadaly následovně:

„Prosím o vyplnění dotazníku. Za každou položkou prosím ztučnete jedno z čísel 1-7, přičemž **jednička znamená naprostý souhlas** s položkou, **sedmička naprostý nesouhlas** (př.: ztučení pětky znamená, že s položkou mírně nesouhlasíte). Děkuji.“³

Interpretace získaných dat

Základní statistické údaje

Deskripce souboru respondentů

Počet probandů	44
z toho ženy	34
muži	10
průměrný věk	26,6
medián věku	24
středoškoláci	3
vysokoškoláci	41

Soubor čítal 44 probandů, z toho bylo 34 žen a 10 mužů. Při reálné standardizaci psychologického testu by tento poměr musel být vyrovnanější. Průměrný věk respondenta byl 26,6 roku se směrodatnou odchylkou 6,92.

---

³ celý dotazník je v příloze

Vzhledem k tomu, že jsem k získání probandů použil zejména vysokoškolský e-mail a kolegy v zaměstnání, je 41 ze 44 probandů vysokoškoláků. Při reálné standardizaci by byl tento vzorek nepoužitelný. Naopak by mohl být využitelný při přípravě norem pro vysokoškoláky.

Popisná statistika výběrového vzorku

Průměr HS	29,91
Modus HS	28
Medián HS	28,5
Minimum HS	14
Maximum HS	68
Rozpětí HS	54
Rozptyl HS	85,75
Směrodatná odchylka HS	9,26

HS = hrubý skór dosažený v dotazníku

Pro interpretaci jsem měl k dispozici 44 hrubých skóru v rozsahu od 14 do 68 bodů. Aritmetický průměr HS činil 29,91, směrodatná odchylka 9,26, medián byl 28,5. To znamená, že se 70% probandů vešlo do rozmezí bodového zisku v intervalu 20,65 až 39,17. Výrazně tak z normy vyčnívá 10 respondentů – z nich 4 nízkým skórem a 6 skórem vysokým. Graf ukazuje, že se četnosti rozložení hrubého skóru mezi minimem a maximem blíží normálnímu rozložení.

Normalizace

Grafická distribuce položek připomíná normální rozložení s těžištěm mírně posunutým vpravo. Přistoupil jsem tedy k McCallově normalizaci a výsledné Z-skóry jsem převedl na IQ skóry, steny, stanine a T-skóry.

HS	č	kč	perc.	rč	krč	krčks	Z-skór	IQ-skór	T-skór	Steny	Stanine
14	1	1	2,27	0,023	0,023	0,011	-2,27799	66	27	1	1
18	2	3	6,82	0,045	0,068	0,040	-1,75333	74	32	2	1
19	1	4	9,09	0,023	0,091	0,065	-1,51142	77	35	2	2
21	2	6	13,64	0,045	0,136	0,101	-1,27671	81	37	3	2
22	2	8	18,18	0,045	0,182	0,141	-1,07434	84	39	3	3
23	2	10	22,73	0,045	0,227	0,184	-0,89908	87	41	4	3
25	1	11	25,00	0,023	0,250	0,217	-0,78185	88	42	4	3
26	3	14	31,82	0,068	0,318	0,268	-0,61988	91	44	4	4
27	4	18	40,91	0,091	0,409	0,338	-0,41689	94	46	5	4
28	4	22	50,00	0,091	0,500	0,419	-0,20397	97	48	5	5
29	3	25	56,82	0,068	0,568	0,494	-0,01583	100	50	5	5

30	4	29	65,91	0,091	0,659	0,576	0,192663	103	52	6	5
31	3	32	72,73	0,068	0,727	0,652	0,390268	106	54	6	6
32	2	34	77,27	0,045	0,773	0,712	0,560054	108	56	7	6
35	2	36	81,82	0,045	0,818	0,765	0,723228	111	57	7	6
37	2	38	86,36	0,045	0,864	0,814	0,894352	113	59	7	7
40	1	39	88,64	0,023	0,886	0,850	1,038145	116	60	8	7
42	2	41	93,18	0,045	0,932	0,891	1,232443	118	62	8	7
45	1	42	95,45	0,023	0,955	0,923	1,424346	121	64	8	8
47	1	43	97,73	0,023	0,977	0,950	1,645335	125	66	9	8
68	1	44	100,00	0,023	1,000	0,975	1,960389	129	70	9	9

Vysvětlivky: HS – hrubý skór, č – četnost, kč – kumulativní č, perc. – percentil,
rč – relativní č, krč – kumulativní rč, krčks – krč po korekci na spojitost

Položková analýza

Položka	Obtížnost ⁴	Korelace s HS ⁵
1) Každý člověk je spoluodpovědný za stav přírody.	0,909	0,806
2) Sleduji-li, jak se k přírodě chová většina lidí, snižuje to moji chuť se k přírodě chovat šetrně.	0,841	0,179
3) Z hlediska ochrany přírody platí: člověk jen těžko změní svět a druhé, zato může změnit svůj vlastní postoj a chování.	0,614	0,075
4) Nečiním nic, co by mělo špatný vliv na životní prostředí.	-0,185	
5) Dokud se o ochranu přírody nebude starat více lidí, nevidím velký smysl v tom, abych se choval/a ekologicky.	0,864	0,721
6) Kdyby mi někdo přesvědčivě dokázal, jak letecká doprava přispívá ke globálním změnám klimatu, v mých rozhodnutích cestovat letadlem by mě to neovlivnilo. Proč taky, když ostatní klidně létají?	0,205	0,599
7) Normální člověk nenese žádnou odpovědnost za globální oteplování.	0,705	0,59
8) Má smysl chovat se šetrně k přírodě, nehledě na to, zda je devastována ostatními.	0,977	0,291
9) Pokud chceme, abychom my lidé byli šetrnější k životnímu prostředí, má smysl začít se změnou svého vlastního chování.	0,932	0,767

⁴ Obtížnost položky je pravděpodobnost jejího nesprávného řešení. Například u inteligenčních testů je toto zcela zřejmé, ale u osobnostních dotazníků (a také u testu PEO) nemusí být zřejmé, co je správná a nesprávná odpověď. Proto je považována za nejlepší položka, která má obtížnost 0,5. Tzn., že jsou zahrnuty oba póly odpovědi přibližně ve stejném poměru.

⁵ Korelace s hrubým skórem nám ukazuje, nakolik jednotlivá položka sytí celkový výsledek testu. Čím vyšší je korelace, tím více daná položka ovlivnila celkový výsledek. Záporná korelace znamená, že daná položka nesytí celkový skór vůbec.

- 10) Nemá smysl čekat, až se politici rozhoupají k aktivnější ochraně přírody. Pokud by nám hrozila ekologická krize, snažit bychom se měli už teď každý sám. 0,886 **0,732**
- 11) I kdybych produkoval méně odpadů, v miliardách tun odpadů se nijak neprojeví. Takže nevidím žádný smysl v tom, abych se tím nějak sám za sebe zabýval. 0,886 **0,589**
- 12) Lidé by měli být sami aktivnější v hledání způsobů, jak mohou být šetrnější k přírodě. 0,727 **0,815**
- 13) Když bych jedl maso, cítil bych se odpovědný za utrpení zvířat z velkochovů. 0,159 **0,256**
- 14) Nemá smysl chovat se k přírodě šetrněji než ostatní. 0,909 **0,717**
- 15) Pokud lidem něco vadí na tom, jak se ostatní chovají k přírodě nebo životnímu prostředí, měli by se změnou začít především sami u sebe. 0,795 **0,263**

Položková analýza ukázala, že vyjma lži-skórové otázky všechny otázky pozitivně korelují s celkovým skórem, u otázek 1, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12 a 14 je korelace statisticky významná. Tyto položky tak opravdu sytí celkový skór.

Obtížnost položek se k ideálu 0,5 mnohokrát nepřiblížila. Za úvahu tedy stojí případné pozměnění položek, kde by byla distribuce odpovědí rovnoměrnější.

Reliabilita

Vzhledem k časovým možnostem jsem reliabilitu testoval metodou split-half. Vynechal jsem otázku 4 do jedné skupiny přiřadil otázky 1, 3, 6, 8, 10, 12, 14 a do druhé 2, 5, 7, 9, 11, 13, 15.

Spearmanův koeficient korelace mezi těmito polovinami vyšel 0,747. Dosazením do Spearman-Bownova vzorce vyšel koeficient reliability testu 0,855.

Pokud by se ukázala opravdovost této hodnoty, dala by se považovat za uspokojivou. Vzhledem k podobné obtížnosti položek by mohlo být toto měření reliability spolehlivé.

Validita

Vzhledem k neexistenci metod v této oblasti nelze používat validizaci zlatým standardem⁶. Doplnující otázky v testu se dají považovat za validizační pro zkvalitnění dalších verzí.

Validizační metodou by mohlo být i pozorování, zda se respondent chová dle deklarovaných postojů.

Hlubkový rozhovor nad jednotlivými položkami testu by mohl být dalším ukazatelem jeho validity.

Pojmová validizace by mohla zkoumat, nakolik položky testu odpovídají opravdu přijímání ekologické odpovědnosti.

⁶ Tedy validizaci realizovanou prostřednictvím sledování korelace s výsledky jiné (uznávané) diagnostické metody, která měří stejnou veličinu. Jinak řečeno: jestliže neexistuje test, který by byl uznávaným a dlouhodobě používaným pro měření přijetí ekologické odpovědnosti, nelze korelovat výsledky testu PEO s takovýmto testem.

Diskuse a návrhy na zlepšení

Test PEO není zpracování dostačujícím způsobem. Zde uvedu některé jeho slabiny a návrhy na zlepšení:

- vzorek respondentů není reprezentativní
  - o zajistit reprezentativní vzorek
- test nebyl administrován standardně
  - o zajistit standardní podmínky administrace testu
- položky v dotazníku působí příliš vyhraněně
  - o začlenit do testu méně vyhraněné položky – provést detailnější analýzu problému a jeho operacionalizaci, abychom toho byli schopni
- provést faktorovou analýzu – zdali je přijetí ekologické odpovědnosti jediným faktorem, či zda se dá dále dělit
- určit validitu testu

Literatura

Reiterová (2003). Základy psychometrie. Olomouc, Palackého univerzita.

Přílohy

- 1) dotazník PEO
- 2) vybrané OTPUTY SPSS
- 3) kvalitativní analýza odpovědí na doplňující otázky

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
VAR00001	44,00	1,00	7,00	1,55	1,09
VAR00002	44,00	1,00	7,00	6,09	1,34
VAR00003	44,00	1,00	6,00	2,27	1,40
VAR00004	44,00	1,00	7,00	4,75	1,60
VAR00005	44,00	1,00	7,00	6,30	1,17
VAR00006	43,00	1,00	7,00	4,19	1,61
VAR00007	43,00	1,00	7,00	6,02	1,34
VAR00008	44,00	1,00	3,00	1,16	0,43
VAR00009	43,00	1,00	7,00	1,44	1,05
VAR00010	43,00	1,00	7,00	1,58	1,10
VAR00011	44,00	1,00	7,00	6,14	1,44
VAR00012	44,00	1,00	7,00	2,02	1,17
VAR00013	44,00	1,00	7,00	5,11	2,09
VAR00014	44,00	1,00	7,00	6,52	1,09
VAR00015	44,00	1,00	6,00	1,86	1,32
pohlaví	44,00	0,00	1,00	0,23	0,42
věk	44,00	21,00	61,00	26,57	6,92
vzdělání	44,00	2,00	3,00	2,93	0,25
příjemnost	40,00	1,00	5,00	2,88	1,30
Valid N (listwise)	36,00				

pohlaví					
	Frequency Percent		Valid Percent Cumulative Percent		
Valid	0,00	34,00	77,27	77,27	77,27
	1,00	10,00	22,73	22,73	100,00
Total	44,00	100,00	100,00		

příjemnost					
	Frequency Percent		Valid Percent Cumulative Percent		
Valid	1,00	6,00	13,64	15,00	15,00
	2,00	13,00	29,55	32,50	47,50
	3,00	6,00	13,64	15,00	62,50

	4,00	10,00	22,73	25,00	87,50
	5,00	5,00	11,36	12,50	100,00
	Total	40,00	90,91	100,00	
Missing	System	4,00	9,09		
Total		44,00	100,00		

Kvalitativní analýza odpovědí na doplňující otázky

Výčet odpovědí b) Otázky ve mně vyvolávaly:

1. černé svědomí
2. pocit, že se opakují
3. zamyšlení nad vlastním chováním
4. odpovědnost
5. větší pocit zodpovědnosti
6. pocit, že vyplňuji dotazník
7. otázka 13 pocit viny, že nejsem vegetarián (a nestydím se za to)
8. nic ☺
9. sebezpytování ☺
10. zamyšlení nad určitými otázkami
11. zamyšlení
12. další otázky
13. úsměv střídá zmatení
14. důležitost a chvíli v hodině dvanácté
15. zájem
16. radost, že se někdo o životní prostředí zajímá ☺
17. občas trochu zmatený dojem
18. zamyšlení nad mým postojem k přírodě
19. pousmání
20. otazníky ☺
21. vzpomínku na tvoření vlastního dotazníku
22. odpovědnost za své chování k přírodě
23. vzpomínky na tábor
24. smutek
25. Byly příliš afektované. Otázky by měly být strukturovány v neutrálním tónu, aby respondent nebyl ovlivněn a odpovídal opravdu podle svých názorů a svého svědomí. Také škála by měla být bez střední hodnoty, ke které respondenti velice často rádi utíkají, pokud nechtějí přistupovat vyhraněně k některé otázce. Otázka a – zda mi bylo vyplnění dotazníku příjemné – to není ta správná formulace :o) Spíše bych volila zajímavé, nebo že mě to bavilo.
26. vztek
27. otázku – Jak na tom je naše společnost? Já věřím, že se to zlepšuje.
28. údiv, neochotu odpovídat na banální, nic neřešící otázky
29. pocit, že se ptáš pořád na jednu věc ☺

Zobecnění:

- úvahy nad vlastním chováním atp. (1, 3, 9, 18)
- „metodologické poznámky“ atp. (2, 17, 21, 25, 28, 29)
- odpovědnost (4, 5, 22)
- žertovné (6, 8)
- ostatní „emocionální“ (7, 13, 16, 19, 24, 26)
- zamyšlení, otázky atp. (10, 11, 12, 18, 20, 27)
- jiné (14, 15, 23)

Rozvaha

Při sestavování dotazníku jsem předpokládal, že toto téma může být vnímáno dosti emocionálně, může vést člověka k zkoumání vlastního chování atp. Domnívám se, že vedlejší efekt dotazníku, kdy se probandí zkoušeli zamyslet nad tím, jak se k přírodě sami chovají, je žádoucí. Uvědomování si

vlastní odpovědnosti, ač jsem jej ve výčtu zařadil zvlášť, vnímám jako odpověď podobného typu. Proto bych na základě těchto odpovědí dotazník příliš neměnil.

Nepředpokládal jsem však, že se v odpovědích objeví tolik připomínek metodologického charakteru. Zpětně se mi jejich přítomnost však jeví logickou, neboť mnozí z respondentů jsou studenty stejného či příbuzných oborů, kde se metodologií také zabývají. Pocit opakování se v otázkách byl nejčastější připomínkou. Pro další úpravy dotazníku by stálo za zvážení jeho případné zkrácení.

Emocionální působení otázek jsem taktéž předpokládal. Odpověď, že samotná formulace otázky může vyvolat pocit viny, vnímám jako velmi důležitou. V dalším zpracovávání dotazníku by jistě bylo dobré uvažovat i o tomto možném jevu a otázky se snažit formulovat tak, aby k němu pokud možno nedocházelo.

Celkově tato doplňující otázka přinesla několik zajímavých podnětů pro tvoření dalších verzí dotazníku.

Výčet odpovědí c) K tomuto dotazníku mne napadá:

1. chválím zájem o přírodu
2. změnit otázku 10 – nemohu na ni odpovědět, bo ji nechápu
3. málo se starám o životní prostředí
4. že nelétám letadlem, a proto je pro mne odpověď na 6 nemožná; přidat možnost „nemám názor“
5. že byl pro mě dost jednoznačný, což mi přijde na škodu, protože pak nejde do hloubky
6. 3 a 15 – ano, měnit sebe a svůj vliv šířit do svého okolí; 13 – provokace masojeďů
7. že se deklarované postoje a reálné jednání často diametrálně liší
8. zvláštní formulace – nejasné a některé otázky říkají to samé, co předchozí ☺
9. doplňující otázka a) dala bych kategorií zajímavé – nezajímavé
10. jaký je jeho význam
11. otázky jsou zavádějící, opakují se, je tam hodně negací, někdy se ptají na víc věcí najednou – souvětí
12. kladné odpovědi na otázky formulované „měl bych...“ ještě neznamenají, že mám vůli to dělat (myslím, že by otázky mohli být jinak formulované, spousta lidí ví, že by něco měla dělat, ale potřebují pocit, že v tom nejsou sami, aby to opravdu dělali)
13. že by bylo skvělé, aby lidé začali přemýšlet a jednat
14. Chybí mi zde úvod k dotazníku, za jakým účelem byl dotazník vytvořen, pro jaké účely, na co budou data použita, kde budou prezentována a zda budou má osobní data ochráněna a nebudou nikde zveřejňována!!!! Také název dotazníku je pro mě absolutně nic neříkající. Kdyby mi dotazník poslala nějaká agentura v tomto stavu, odmítla bych ho vyplnit.
15. Domnívám se, že otázky by měli být položeny jiným způsobem, nelíbí se mi jejich formulace.
16. je jasně zaujatý, někdo kdo nepovažuje např. existenci globálního oteplování za dokazanou, nemůže dobře odpovídat na všechny otázky
17. ne všechny otázky byly srozumitelné:) - konkrétně otázka 6 – kdyby neměla ten dovětek, bylo by mi to jasnější – v mém případě by to moje litaní nezměnilo, ale protože to ostatní dělají taky, ale prostě protože někam se holt jinak než letecky nedá.
18. ať ho vyplní co nejvíce lidí, abychom všichni cítili zodpovědnost za stav přírody
19. Formulace některých vět si byly velmi podobné. Mám pocit, že se často týkaly pořád jedné a té samé věci, jako by se opakovaly
20. mnoho otázek se s menší obměnou opakuje a jsou špatně položeny. Cílem dotazníku je něco úplně jiného než získat odpovědi na položené otázky

21. k otázce č.6, létám tak málo – zatím jen jednou, že myslím, že se nezamýšlím nad dopady na přírodu, že jde o všední každodenní věci, zvyky, které člověk má

Zobecnění:

- poznámky k zájmu o přírodu (1)
- poznámky ke konkrétním otázkám (2, 4, 6, 9, 17, 21)
  - o zejména formulace otázky č. 6
- poznámky k vlastnímu vztahu k přírodě (3)
- poznámky ke vztahu společnosti k přírodě (13, 18)
- vyhraněnost, zaujatost... (5, 16)
- obecné poznámky k formulaci otázek (8, 11, 12, 15, 19, 20)
- význam/účel... (10, 14)
- jiné (7)

Rozvaha

Tato doplňující otázka přinesla mnoho cenných připomínek zejména ke konkrétním otázkám. Problematickou se jeví otázka č. 6, jejíž slabinu vidím ve formulační složitosti a míšení konkrétního s obecným. Vzhledem k tomu, že mne nenapadá, jak postihnout jednodušší formou otázky přijetí ekologické odpovědnosti v souvislosti s létáním letadlem, navrhuji otázku spíše vyřadit.

Další zmiňovanou otázkou byla otázka č. 13, která byla formulována tak, že opravdu mohla působit obviňujícím dojmem pro ty, kteří jedí maso. Myslím si však, že to není na škodu a tak bych otázku neměnil.

Do další verze by měla být jistě přidána informace o účelu dotazníku a v instrukcích zmíněno, že bude zpracováván anonymně.

Opakovanou připomínkou byly složité a opakující se formulace otázek. Celkově bych považoval za užitečné dotazník zkrátit a formulace otázek zjednodušit. Položková a faktorová analýza by mohly poukázat na otázky, které jsou v dotazníku přebytečné.

